

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

במדבר

(חלק כח)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלכותי שיחות
שבוע פרשת במדבר, כז אייר'ד' סיון, ה'תשפ"ה (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

במדבר

רש"י לעיל בפ' שמיני על הפסוק "ראשיכם אל תפרעו גו' ולא תמותו" – "הא אם תעשו כן תמותו".

יש מפרשים⁸, שחידושו של רש"י כאן הוא (לא עצם הענין ד"ואם לאו" . . . יהי' קצף", אלא) את מי בא הכתוב לשלול ב"ולא יהי' קצף": לפום ריהטא הי' אפשר לומר שתיבות אלה מוסבות על התחלת הפסוק "והלויים יחנו גו'", שאם יעשו כן "לא יהי' קצף", "ואם לאו (אם הלויים לא יחנו) יהי' קצף" – ורש"י שולל פירוש זה, ומפרש "ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו", היינו, ש"ולא יהי' קצף" הוא המשך לפסוק לעילי "הזר הקרב יומת", שאם "יכנסו זרים בעבודתם זו" אזי "יהי' קצף על עדת בני ישראל".

אבל גם לפי זה אינו מובן:

(א) כנ"ל, מהו טעם האריכות בתחילת לשון רש"י "אם תעשו כמצותי לא יהי' קצף" – מאי קא משמע לן? הי' לרש"י לפתוח ב"לאו" – "הא אם יכנסו כו' יהי' קצף".

(ב) משכתב רש"י אף את ה"הק" – מדוע כתבו בלשון "אם תעשו כמצותי" סתם (מבלי לפרש באיזו מצוה מדובר)? לכאורה הי' לו לפרש ב"הק" בהתאם לסיום פירושו ב"לאו": "אם לא יכנסו

א. בפירושו על הפסוק "והלויים יחנו סביב למשכן העדות ולא יהי' קצף על עדת בני ישראל גו'", העתיק רש"י את התיבות "ולא יהי' קצף", ופירש: "אם תעשו כמצותי לא יהי' קצף ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהי' קצף".

וצריך להבין²: כבר הביא רש"י כמה פעמים³ את הכלל "מכלל לאו אתה שומע הן"; וכיון שנאמר בכתוב שאם יתקיים הציווי – "לא יהי' קצף", הרי מובן מעצמו, שאם לא יתקיים – "יהי' קצף"; ומה חידש כאן רש"י בפירושו⁴?

ואפילו אם נאמר⁵ שכוונת רש"י להדגיש (לא את עצם הענין ש"ואם לאו" . . . יהי' קצף", אלא) שזהו כל המכוון שבפסוק, להשמיענו את העונש ("ואם לאו" . . . יהי' קצף") – כי ב"הק" (ש"אם תעשו כמצותי לא יהי' קצף") הרי אין כל חידוש⁶ – עדיין אינו מובן:

מהו טעם אריכות לשון רש"י – "אם תעשו כמצותי לא יהי' קצף, ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהי' קצף"? הי' לו לכתוב בקיצור: ולא יהי' קצף – הא אם תעשו כן יהי' קצף [וע"ד לשון

(1) פרשתנו א, נג.

(2) כן הקשה גם בשפ"ח.

(3) יתרו כ, יב. תצוה כח, לה. תשא ל, כ. ועוד.

(4) ובכל אופן צ"ע (לכאורה) הטעם למה חוזר

רש"י על כלל זה כמה פעמים בפירושו. ואכ"מ.

(5) ראה ס' זכרון, באר מים חיים (לאחי

המהר"ל) ודבק טוב כאן.

(6) דבק טוב.

(7) ג' ו (הובא בס' זכרון כאן). וראה גם פרש"י

אמור כא, יב. שם, טו.

(8) ס' זכרון ושפ"ח כאן.

(9) א, נא. וראה חזקוני כאן.

ויתר על כן: אפילו החטא שמחמתו קיבלו „חמישים ומאתים איש מקריבי הקטורת“¹⁵ את עונשם אינו בדומה לענין „יכנסו זרים בעבודתם זו“ שבפסוקים כאן: בפסוקים דידן עסקינן בעבודת הלויים (הורדת המשכן והקמתו¹⁶ ושמירת המשכן¹⁷), ואילו הגדון שם הוא זר (ובכלל זה לוי) העושה עבודת כהונה¹⁸.

ודוחק גדול לומר שכוונת רש"י רק להביא דוגמה לענין של „קצף“ (עונש) – אפילו כשהגדון שם הוא חטא אחר.

3 יש מפרשים¹⁹, שענין זה ברש"י בא בהמשך לפירושו הקודם על „והזר

קצף, ועכצ"ל שסיבת הקצף היתה קשורה עם „מעשה קרח“ (בכלל) – מ"מ, סו"ס לא בא הקצף על עון זה ד"כנסו זרים בעבודתם זו". ולהעיר מראב"ע וחוקוני כאן שהביאו מעוזא שנגע בארון (ש"ב ו, ז) [אבל לכאורה אין זה שייך ל"יכנסו זרים בעבודתם זו"]. ולהעיר ממש"ג לקמן (בהעלותך ח, יט) ולא יהי בבניי נגף גוי, ושם לא הביא רש"י ראיה.

15 קרח טו, לה. וראה שם, יזית.

16 לעיל פסוק נא.

17 כפשטות לשון הכתוב כאן (א, נג) „ושמרו הלויים את משמרת משכן העדות“, שקאי על שמירת המשכן. וכפי הראב"ע, רמב"ן ועוד עה"פ. ומזה שרק עה"פ „ושמרו את משמרתו“ דלקמן (ג, ז) פרש"י „כל מנוי כו' קרוי משמרת“ משמע, שכאן גם רש"י ס"ל שפירושו הוא ענין השמירה* (וראה לקו"ש ח"ג ע' 14). ולהעיר מפרש"י לעיל אמור כב, ט.

18 ראה קרח שם (ז, ה).

19 שפ"ח ומשכיל לדוד כאן. וראה רא"ם לעיל פסוק נא. וראה הערה 22.

(* ואף שכתוב לקמן שם „קרוי משמרת בכל המקרא“ – לכאורה כוונתו בזה רק שבכ"מ נק' מינוי בלשון משמרת אבל לא שבכ"מ שכתוב משמרת פירושו (רק) מינוי. ואכ"מ.

זרים (וכיו"ב) לא יהי קצף הא אם יכנסו יהי קצף“.

ג) גם הלשון „שיכנסו זרים בעבודתם זו“ אינה מחוורת כל צרכה: בכלל דרכו של רש"י לנקוט לישנא דקרא – ומדוע שינה מלשון הפסוק לעיל „הזר הקרב (לעבודתם זו)“, וכתב „שיכנסו זרים (בעבודתם זו)“? ועוד: מדוע נקט לשון רבים, „שיכנסו זרים“¹¹?

ב. בהמשך פירושו כתב רש"י: כמו שמצינו במעשה קרח כ"י¹² יצא הקצף וגו'.

ואינו מובן כלל:

א) מה ביקש רש"י להוכיח מ„מעשה קרח“? וכי זקוקים אנו לראי' שכאשר הקב"ה מזהיר על עונש (קצף) על החטא דקירוב זר לעבודה, העונש אכן יגיע?!

ב) ועיקר: מהי הראי' מעיקרא מ„מעשה קרח“ (שלכאורה אינו שייך כלל) לתוכן הפסוק דידן: ב„מעשה קרח“ הרי מה ש„יצא הקצף מלפני ה“ לא בא כתוצאה מהעון ד„יכנסו זרים בעבודתם זו“, אלא בקשר למגיפה בישראל על כך שהתלוננו („ממחרת“ מעשה קרח) „אתם¹³ המיתם את עם ה“¹⁴.

10 לשון רש"י שם.

11 ואף שנאמר „ולא יהי קצף על עדת בני“ – ראה ראב"ע עה"פ שהפירושו בזה „אחד מעדתם“. והרי ע"פ הנ"ל קאי זה על „והזר הקרב יומת“.

12 קרח יז, יא.

13 שם, ו.

14 ואף שפשוט שהקצף לא הי' מצד התלונה עצמה, שהרי כו"כ תלונות היו לפניו זר ולא יצא

הקרב יומת"16 – „יומת – בידי שמים".
 דלכאורה, מנא לי' רש"י (בפשוטו של
 מקרא) ש, "יומת" פירושו „בידי שמים",
 ולא בידי אדם?20 ואדרבה: על הפסוק
 „וגם בעליו יומת" (בפ' משפטים21)
 פירש רש"י „בידי שמים, יכול בידי
 אדם ת"ל כו". הרי, שלולא הראי'
 ממקום אחר הי' צריך לפרש „יומת" –
 מיתה בידי אדם.

ועל זה הביא רש"י (בדבריו כאן)
 דילפינן לה ממ"ש „ולא יהי' קצף",
 דהיינו עונש בידי שמים – „כמו
 שמצינו במעשה קרח", דבמעשה קרח
 הי' העונש (דמקריבי הקטורות22) בידי
 שמים. ומזה מוכח, אשר „והזר הקרב
 יומת" משמעו „בידי שמים".

אך לכאורה דוחק גדול לפרש כן,
 כי בפירושו רש"י דידן אין כל רמז
 לפירושו לעיל „יומת – בידי שמים";
 ומפשטות לשון רש"י כאן משמע,
 שהראי' מ„מעשה קרח" היא על עצם
 הענין שאם „יכנסו זרים בעבודתם זו
 יהי' קצף"23.

ג. ויש לומר הביאור בזה –
 ובהקדם הערה בסדר הכתובים: בין

אם „ולא יהי' קצף" קאי על העונש
 ד„והזר הקרב יומת", והכתוב מדבר
 בבני ישראל ולא בלויים – קשה: (א) מה
 לב' הענינים הנ"ל (אודות מקום חניית
 בני ישראל) בין ב' הפסוקים שתוכנם
 אחד הוא (העונש דזר הקרב לעבודתם
 זו); (ב) תרתי פסוקי למה לן: מה מוסיף
 הפסוק „ולא יהי' קצף" לאחרי שכבר
 נאמר „והזר הקרב יומת"?

ואם „ולא יהי' קצף" מתייחס רק
 ללויים (ומתורצות ב' הקושיות הנ"ל),
 שאם הלויים לא יחנו סביב למשכן
 (אפילו מבלי שהדבר יגרום ל„הזר
 הקרב") הרי זה מעורר „קצף"

– ולפי זה „קצף" פירושו (לא עונש
 מיתה, אלא) עונש קל יותר: בכלל הרי
 הלויים הם „לגיון של מלך"24, והיו לי
 הלויים25 „נתונים נתונים המה לי"26 –
 בקירוב אל הקב"ה; אבל אם לא יחנו
 „סביב למשכן העדות" אזי יהי' ההפך
 – „קצף" עליהם –

אם כן קשה עוד יותר: הרי מפורש
 בכתוב „(ולא יהי' קצף) על עדת בני
 ישראל". הרי שהדברים מתייחסים
 (לחטא מצד) בני ישראל – ולא ללויים!27

24 פרש"י לעיל א, מט.

25 פרשתנו לקמן ג, יב.

26 בהעלותך ח, טז.

27 ובאלישך כאן משמע שמפרש דהקצף
 יהי' על עדת בני' אם הם יחנו שם במקום הלויים.

20 וכפי' הראב"ע שם. וראה ראי' שם (ע"פ
 פרש"י קדושים כ, י).

21 כא, כט. וראה משכיל לדוד כאן.

22 עפ"ז מתורץ מה שהקשה בגו"א (לעיל
 פסוק נא) דאין ראי' מ„ולא יהי' קצף" שגם
 החוטא (הזר הקרב) מיתת ביד"ש – כי גם
 החוטאים במעשה קרח מתו ביד"ש. וראה משכיל
 לדוד כאן.

23 כלומר: אף שי"ל דמה שפרש"י לעיל
 „בידי שמים" הוא מפני ססומך על פירושו כאן
 (שילפינן ממעשה קרח) – מ"מ, דוחק גדול לומר
 שכוונת רש"י בפירושו כאן „כמו שמצינו כו")
 היא רק להביא ראי' על פירושו דלעיל.

להעמיד ולהחזיק את ההבדלות והגבולות בקרב בני ישראל.³¹

ובהמשך לזה כתיב „והלוים יחנו סביב למשכן העדות ולא יהי קצף על עדת בני ישראל“: הפסוק ממשיך בענין חומר שמירת המחיצות הקבועות (ו„חננו בני ישראל איש על מחנהו גו׳ והלוים יחנו סביב למשכן גו׳״), שבזה מובטח שלא יהי „קצף“;

וזהו שמדגיש רש״י בלשונו „אם תעשו כמצותי – קיום המחיצות – לא יהי קצף“, ומכלל לאו אתה שומע הן – שביטול המחיצות גורם ל„קצף“; אלא שאז ה„קצף“ הוא רק „בכח“. ועל כן מסביר רש״י ומדגיש „ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהי קצף“, היינו, שדוקא אם ביטול המחיצות מביא לכך ש„יכנסו זרים כו״״ בפועל, אזי „יהי קצף“ – בפועל.

ה. לפי זה יובן הטעם ששינה רש״י מלשון הכתוב „והזר הקרב“ וכתב „שיכנסו זרים בעבודתם זו“ – כי בב׳ הפסוקים מדובר אודות ענינים שונים:

הפסוק הקודם עוסק בעונש פרטי לזר פרטי שעבר על החטא ד„קרב לעבודתם זו“ – העבודה המפורשת בפסוק זה: פירוק והקמת המשכן;

ולכן כתיב „והזר“ – לשון יחיד, כי גם יחיד אסור בעבודת פירוק והקמת המשכן.

ד. וזהו שכתב רש״י „אם תעשו כמצותי לא יהי קצף ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהי קצף“, ובזה יישב את הסתירה הנ״ל שבפסוקים אלה:

הטעם שענין „ולא יהי קצף“ נאמר בקשר לציווי „והלוים יחנו סביב למשכן“, הוא משום שקיום ציווי זה מבטיח שלא יהי „קצף“ על „עדת בני ישראל“;

„אם תעשו כמצותי“ – אם תקיימו את המצוות שנתפרשו בפרשה זו, שתוכנן הכללי הוא „והלוים יחנו סביב למשכן העדות“ (כדלקמן) – אזי „ולא יהי קצף“;

„ואם לאו“ – אם לא תעשו „כמצותי“, תהי׳ זו סיבה שתגרום לכך ש„יכנסו זרים בעבודתם זו“ – וממילא „יהי קצף על עדת בני ישראל“.

וההסברה בזה:

נקודת פרשה זו היא „ואתה הפקד את הלוים על משכן העדות גו׳ והם ישרתוהו גו׳“²⁸ – ציווי ואזהרה על ה„הבדלה“ וה„גבולות“²⁹ שהעמיד הקב״ה בין לויים וישראלים³⁰, שע״ז מובטח ש„זרים“ לא יגשו אל המשכן.

ולכן מצוה הכתוב כאן „וחנו בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו לצבאותם“ – אין זה רק כדי לשלול ולמנוע את הענין ד„והזר הקרב יומת“ (שלא יבוא לעשות את עבודת הלוי), אלא זהו ציווי וחיוב בפני עצמו,

31) עפ״ז מובנת ג״כ השייכות דכל פסוקים אלה (א, ב׳–ג׳) לכאן, דלכאורה מקומם הי׳ צ״ל אחרי פרשת הדגלים –

כי פסוקים אלה באים להורות שהמדובר להלן צ״ל בדיוק ורק אז „לא יהי קצף“. וראה מפרשים שבהערה הקודמת. ראב״ע כאן. ועוד.

28) א, נ.

29) ראה פרש״י דלקמן הערה 38.

30) ראה ספורנו ואלשיך בפסוקים אלה.

העוסק בפירוק והקמת המשכן, אדרבה – לשון „קרב“ היא המתאימה יותר.

ו. עפ"ז יובן גם מה שהוכיח רש"י מ„מעשה קרח“:

כוונת רש"י בדבריו להוכיח את ב' הקצוות הנ"ל (סעיף ד): מחד גיסא, ביטול המחיצות גרידא – כאשר חסר רק ענין „תעשו כמצותי“ – הוא עצמו גורם קצף; אבל לאידך, אימתי בא הקצף בפועל – רק לאחר ש„יכנסו זרים בעבודתם זו“ בפועל ממש.

ודבר זה מצינו במעשה קרח³⁷: חטאו של קרח ה' בזה שביקש לבטל את המחיצות וההבדלות בישראל, כטענתו³⁸: כי כל העדה כולם קדושים ג' ומדוע תתנשאו על קהל ה'. וחטא זה עורר „קצף“ על כל ישראל – „וידבר ה' ג' הבדלו מתוך העדה ג' ואכלה אותם כרגע“³⁹;

אבל לאידך, אף שכבר בדבר זה משך קרח את „כל העדה“ אחריו („נפתו כולם“⁴⁰), לא בא ה„קצף“ בפועל (וכטענת משה ואהרן⁴¹: האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף); רק לאחר שהר"ג איש הביאו קטורת – דהיינו, שביטול ההבדלות גרם למעשה של

משא"כ „בעבודתם זו“ שבדברי רש"י כאן (בפסוק „ולא יהי קצף“) קאי על ה„עבודה“ שבפסוק זה³² – „וחנו בני ישראל איש על מחנהו ג' והלויים יחנו סביב למשכן העדות“, דהיינו איסור על ביטול המחיצות (בכלל), ד„מחנה“ ישראל ו„מחנה“ לויים צריכים להיות מחולקים ונפרדים³³.

ולכן כתב רש"י „שיכנסו זרים“ – לשון רבים, כי כאשר ישראל (יחיד) תוקע אהלו במחנה לוי³⁴, לא נוצר עי"ז „מחנה“ ישראל במקום „מחנה לוי“, שכן „מחנה“ הוא דבר הנעשה ע"י רבים³⁵ („זרים“³⁶).

ומהאי טעמא שינה רש"י (מלשון הפסוק „הקרב“) וכתב „יכנסו“ – כי בפסוק דידן, שתוכנו חני' במחנה לוי, אינו מתאים לנקוט הלשון „קרב“, אלא „יכנסו“ (במחנה); משא"כ בפסוק לעיל,

32) שלכן מדגיש רש"י („עבודתם“) זו" בכל פסוק בפ"ג.

33) ולשון רש"י „עבודתם (זו)“, שלכאורה אינה עבודה, כי מחנה לוי סביב למשכן – הוא שמירת הלויים את משמרת משכן העדות כמו שלהקים ולהוריד נקרא משמרת (פרש"י בהעלותך ה, כו).

34) וי"ל שכן הוא גם בחניית כמה לויים בתוך מחנה ישראל – כי בענין זה (הפרדת המחנות) אין נפק"מ בין ישראל במחנה לוי או להיפך. – וראה אלישך הובא בהערה 27.

35) וגם ע"ד ההלכה לא מצינו איסור לישראל לדור במחנה לוי ובערי הלויים או להיפך.

36) ועפ"ז אפ"ל, דמש"נ „קצף“ על עדת בני"י – ל' רבים (דלא כבראב"ע שבהערה 11) – כי החטא „בעבודתם זו“ שייך רק ברבים (ודלא כמש"ש בגו"א לעיל פסוק נא דה„קצף“ הוא על שאר בני"י שלא חטאו).

37) והיינו שאין כוונת רש"י להביא ראי' שזהו העונש על עון זה (שהרי אין זה אותו העון, וכנ"ל בפנים והערה 14) – כ"א להביא דוגמא על ב' הקצוות באופן ה„קצף“ מענין דומה ממש מצד „תוכן“ החטא (ביטול הגבולות כו' בבנ"י).

38) קרח טז, ג. וראה פרש"י שם, ה „ומדרשו“.

39) שם, כ"ב (וכההמשך בפסוק שלאח"ז „ועל כל העדה תקצוף“).

40) שם, יט ובפרש"י.

41) שם, כב. וראה פרש"י שם (נת' בלקו"ש חיי"ג ע' 51 ואילך).

והללו הביאו קטורת, אזי יצא הקצף – בתחילה העונש עליהם, ואח"כ המגיפה על בני ישראל.

וההוראה מזה:

אפילו אדם מישראל אשר מצד סיבות שונות ומשונות חסר אצלו בענין השמירה מדברים בלתי רצויים, הנה כל זמן שלא בא הדבר לידי פועל „לחלוק על הקב"ה"⁴⁶, הריהו עדיין במעמד ומצב של נשיאת חן בעיני אלקים, ואין עליו כל ענין של קצף ח"ו.

ואדרבה: הקב"ה מאריך אף ו„הקב"ה עוזרו"⁴⁷, באופן של חן ואהבה, שיעשה תשובה, ואזי יהי „אהוב ונחמד לפני הבורא כו"⁴⁸.

(משיחת מוצאי ש"פ במדבר תשל"ט)

פועל ממש, „יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרן הוא להקטיר קטורת לפני ה'"⁴², ועד לתלונות בני ישראל וכו' שבאו לאחרי מעשה זה – אזי הגיע ה„קצף" (שכבר התחיל לפני כן⁴³) לידי פועל, „יצא הקצף גו".

ז. ומזה למדנו עד היכן מגעת הזהירות הנדרשת כלפי אדם מישראל: אע"פ שקרח הקהיל את כל העדה במחלוקת על משה רבינו⁴⁰, מכל מקום עדיין לא „יצא הקצף מלפני ה'". ויתר על כן: כל זמן שקרח ערך את מחלוקתו בטענות ובדבור, והדבר לא בא לידי ביטוי במעשה בפועל, הרי אפילו על קרח ועדתו לא בא כל עונש⁴⁴.

ודוקא כשבא הדבר לידי מעשה בפועל (לאחרי האזהרה החמורה⁴⁵)

(46) לשון רש"י קרח שם, ת. ועד"ז שם יז, ג.

(47) סוכה נב, ריש ע"ב. ולהעיר מרמב"ם הל' תשובה פ"ו ה"ד.

(48) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד. וראה שם

ה"ה ואילך.

(42) קרח יז, ה. וראה פרש"י שם טז, ו. יז, יג.

(43) ראה לעיל הערה 14.

(44) ראה פרש"י קרח טז, כה (ועד פרש"י שם,

יב).

(45) כפרש"י קרח שם, ו"ז.

